

ราชวิชา คติชนวิทยา (Folklore)

ความเป็นมาของคติชนวิทยา

- คำว่า คติชาวบ้าน หรือคติชนวิทยา เป็นศัพท์วิชาการ แปลมาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Folklore ซึ่ง วิลเลียม ธอมส์ (William Thoms) นักวิชาการคติชนชาวอังกฤษเป็นผู้คิดและวางรากฐานวิชานี้ ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๙ วิชานี้แปลตามตัวว่า ความรู้เกี่ยวกับปวงชน

ลักษณะของคติชนวิทยา

- เป็นเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาโดยวิธีมุขปาฐะ
- เป็นเรื่องเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี
- เป็นเรื่องที่เล่าหรือปฏิบัติกันหลายอย่างหลายความคิดเห็น
- เป็นเรื่องที่ไม่ทราบผู้ที่เป็นต้นกำเนิด
- เป็นเรื่องที่เป็นแบบฉบับให้คนรุ่นหลังปฏิบัติหรือเชื่อถือตามกันต่อ ๆ มา

ความหมายของคติชน

- คติชนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่รับช่วงกันต่อ ๆ มา มีวิธีถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยวิธีบอกเล่าเป็นข้อมูลมุขปาฐะ ปฏิบัติและจดจำกันต่อ ๆ มา บางครั้งอาจมีการเขียนบ้างและมีลักษณะสำคัญคือไม่ทราบต้นตอที่มาแน่ชัด และมีลักษณะเก่าแก่พอสมควร

ประเภทของคติชนวิทยา

๑. คติชนวิทยาประเภทที่ใช้ภาษา (verbal folklore)

๑.๑ คำพูดของชาวบ้าน รวมทั้งภาษาถิ่นและการตั้งชื่อ

๑.๒ สุภาษิตและคำกล่าวที่เป็นภาษิต

๑.๓ ปริศนาคำทาย

๑.๔ คำพูดที่คล้องจองกัน

๑.๕ การเล่าเรื่อง

๑.๖ เพลงชาวบ้าน

ประเภทของคติชนวิทยา (ต่อ)

๒. คติชนวิทยาประเภทที่ไม่ต้องใช้ภาษา (non-verbal folklore)

๒.๑ สถาปัตยกรรมชาวบ้าน

๒.๒ ศิลปะชาวบ้าน

๒.๓ งานฝีมือของชาวบ้าน

๒.๔ การแต่งกายของชาวบ้าน

๒.๕ อาหารของชาวบ้าน

๒.๖ อากัปกริยาของชาวบ้าน

๒.๗ ดนตรีชาวบ้าน

ประเภทของคติชนวิทยา (ต่อ)

๓. คติชนวิทยาประเภทผสม (partly verbal folklore)

๓.๑ ความเรื่องและคติในเรื่องโชคลาง

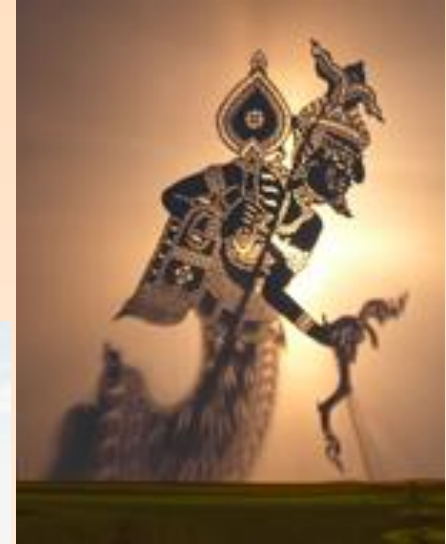
๓.๒ การละเล่นของชาวบ้าน

๓.๓ ละครชาวบ้าน

๓.๔ ระบำของชาวบ้าน

๓.๕ ประเพณีของชาวบ้าน

๓.๖ งานมหกรรม งานพิธี งานรื่นเริงของชาวบ้าน

ความสัมพันธ์ระหว่างคติชนวิทยา กับวิชาแขนงอื่น ๆ

- คติชนวิทยาและวรรณคดี
 ๑. เป็นคลังแห่งขนบธรรมเนียมประเพณี
 ๒. การหยิบยืมเนื้อหาทั้งและกัน
 ๓. การลอกเลียนเนื้อหา

คติชนวิทยาและมานุษยวิทยา

นักมานุษยวิทยาถือว่าคติชนวิทยาเป็นส่วน
สำคัญยิ่งที่ช่วยทำให้เข้าใจวัฒนธรรมของคน
กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

หน้าที่หรือบทบาทของคติชนวิทยา

๑. ให้ความบันเทิง
๒. เป็นกระจกส่องให้เห็นวัฒนธรรม
๓. ให้การศึกษากล่อมเกลา
๔. รักษาแบบแผนพฤติกรรมของบุคคล
๕. เป็นเครื่องบรรเทาอารมณ์

คุณค่าของคติชนวิทยา

๑. เป็นเครื่องมือศึกษาสถานะของมนุษย์
๒. เป็นเสมือนกรอบในการดำรงชีวิตของมนุษย์
๓. เป็นมรดกหรือสมบัติของชาติ
๔. มีทั้งคุณค่าทั้งในด้านศิลปะและด้านศาสตร์
๕. ช่วยให้ผู้มนุษย์เกิดความนิยมและภาคภูมิใจใน
ถิ่นของตน
๖. เป็นองค์ความรู้ในการพัฒนาประเทศ